
Bærekraft på legekontoret

FRA FAGMILJØENE

STEFÁN HJÖRLEIFSSON

stefan.hjorleifsson@uib.no

Stefán Hjörleifsson er spesialist i allmennmedisin, fastlege og førsteamanuensis ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin, Universitetet i Bergen. Han leder styringsgruppen for Legeforeningens Gjør kloke valg-kampanje og er prosjektleder for «Bærekraft på legekontoret».

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

LINN OKKENHAUG GETZ

Linn Okkenhaug Getz er lege og professor ved Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie ved NTNU. Hun er leder av Allmennmedisinsk forskningsenhet ved NTNU og prosjektleder for «Bærekraft på legekontoret».

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

MARTE KVITTUM TANGEN

Marte Kvittum Tangen er spesialist i allmennmedisin og leder for Norsk forening for allmennmedisin, styreleder i Allmennmedisinsk forskningsfond og i stiftelsen Senter for kvalitet i legetjenester samt styremedlem i Noklus, Høyskolen Innlandet og Porteføljestyret Helse i Forskningsrådet.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Allmennlegene tar grep om bærekraft for vår felles solidariske helsetjeneste.

Norske allmennleger henviser i gjennomsnitt litt over tre pasienter per dag til spesialisthelsetjenesten (1). Bak hver henvisning ligger vurderinger som påvirker bærekraften i hele helsetjenesten. Bli med på følgende tankeeksperiment i henhold til føre-var-prinsippet (2): For en fastlege som møter 20 pasienter daglig, vil det ikke utgjøre noen stor forskjell å henvise fire i stedet for tre pasienter. For spesialisthelsetjenesten vil det derimot medføre 33 % økning i etterspørsel etter tjenester.

Ifølge en OECD-rapport bidrar medisinsk overaktivitet til at man kunne frigjort minst 20 % av helseutgiftene (3). I Norge utgjør dette nærmere 100 milliarder kroner hvert år som kunne vært brukt til bedre formål.

Mange leger opplever press fra pasienter, pårørende og samfunnet om å utrede og behandle mer – uten hensyn til overdiagnostikk, overbehandling og bærekraft. Vissheten om at man som lege risikerer kritikk hvis man opptrer edruelig, kan oppleves truende, og det kan være vanskelig å motstå å henvise selv om indikasjonen er tynn eller fraværende.

«Bærekraft på legekantoret» er et prosjekt i regi av Norsk forening for allmennmedisin som skal motvirke overaktivitet og ikke-bærekraftig bruk av vår felles offentlige helsetjeneste (4). Prosjektet er allmennlegenes videreføring av Gjør kloke valg-kampanjen. Med mål om å påvirke allmennleger spesielt og befolkningen generelt har man i prosjektet det siste året iverksatt flere tiltak.

Gjennom åtte podkastepisoder på Spotify og Youtube får lytteren innblikk i fastlegenes arbeidsforhold og dilemmaer (5). Podkasten tar også for seg mange av forventningene pasienter har til fastlegen.

«Bærekraft på legekantoret» har utviklet lysbilder til bruk på venteromsskjermer på fastlegekantorene (6). Materiell kan lastes ned fra Legeforeningens nettside, og målet er at lysbildene skal sette i gang noen relevante refleksjoner hos pasienter på venteværelset.

Gratis tilgjengelig er også et nettbasert kurs som gir fastleger og deres medarbeidere en kort innføring i overdiagnostikk og overbehandling (7). Kurset, som er utviklet i samarbeid med Norsk kvalitetsforbedring av laboratorieundersøkelser (Noklus) og Senter for kvalitet i legetjenester (SKIL), legger opp til diskusjon om hvordan legekantoret kan bidra til en bærekraftig helsetjeneste.

«Klimatiltak for allmennleger» er en informasjonsplakat utviklet av legestudenter i samarbeid med Legenes klimaaksjon og Norsk forening for allmennmedisin (8). Plakaten peker primært på hvordan utslipp av klimagasser kan reduseres på legekantorene.

Under Våruka i april 2024, der de allmennmedisinske foreningene samles, tilbys et klinisk emnekurs med tittelen «Bærekraft på legekantoret». Kurset retter spesiell oppmerksomhet mot laboratorieprøver i allmennpraksis.

Videre har prosjektet tatt initiativ til dialog med myndighetene om sammenhengen mellom medisinsk overaktivitet, faglig forsvarlighet og dokumentasjonskravet.

REFERENCES

1. Johnsen TM, Norberg BL, Krogh FH et al. The impact of clinical experience on working tasks and job-related stress: a survey among 1032 Norwegian GPs. BMC Prim Care 2022; 23: 216. [PubMed][CrossRef]
2. UNESCO. Education for sustainable development in action: learning & training tools no. 4/2012.
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/926unesco9.pdf> Lest 18.3.2024.
3. OECD. Tackling Wasteful Spending on Health.
<https://www.oecd.org/health/tackling-wasteful-spending-on-health-9789264266414-en.htm> Lest 18.3.2024.
4. Norsk forening for allmennmedisin. Kvittum Tangen Bærekraft introduksjon. <https://www.youtube.com/watch?v=oLDS8tZAubk> Lest 18.3.2024.
5. Norsk forening for allmennmedisin. Bærekraft på legekantoret.
<https://open.spotify.com/show/5sZxMZ3MhhJKbxGnkgGMSk> Lest 18.3.2024.
6. Norsk forening for allmennmedisin. Bærekraft på legekantoret. Skjema.
<https://www.legeforeningen.no/foreningsledd/fagmed/norsk-forening-for-allmennmedisin/barekraft/skjema/> Lest 18.3.2024.
7. Noklus. Nytt e-læringskurs om bærekraft på legekantoret.
<https://www.noklus.no/aktuelt/2023/september/nytt-e-laeringskurs-om-baerekraft-pa-legekantoret/> Lest 18.3.2024.
8. Norsk forening for allmennmedisin. Klimatiltak for allmennleger.
<https://www.legeforeningen.no/foreningsledd/fagmed/norsk-forening-for-allmennmedisin/nyheter2/2023/klimatiltak-for-allmennleger/> Lest 18.3.2024.

Publisert: 19. april 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0137

Mottatt 5.3.2024, første revisjon innsendt 25.3.2024, godkjent 4.4.2024.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 4. februar 2026.